

גליון 708
שנה י"ד תשפ"ו

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ק ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

פעם היו רבי אליעזר ורבי יהושע ורבי צדוק מסובים בבית בנו של רבן גמליאל, והיה רבן גמליאל עומד ומוזג להם משקאות, מילא כוס משקה ונתנה לרבי אליעזר, לא נטל רבי אליעזר את הכוס, נתן אותה לרבי יהושע והוא לקחה מידו. אמר רבי אליעזר לרבי יהושע, מה זה יהושע שאנחנו יושבים ואדם גדול כרבן גמליאל עומד ומשרת אותנו, האם לכבוד לו הדבר? ענה רבי יהושע, ומה בכך? מצינו גדול ממנו שהיה משרת את אורחיו, והוא אברהם אבינו גדול הדור שכתוב "והוא עומד עליהם". ושמא תאמר כמלאכי השרת נראו לו האורחים, לא כן, כעריבים נראו בעיניו, ואף על פי כן שירת אותם, ואנחנו לא זכאים שרבן גמליאל ישקה אותנו? שמע רבי צדוק ואמר, עד מתי אתם מניחים כבודו של מקום ועוסקים בכבוד הבריות? הקדוש ברוך הוא משיב רוחות, מעלה נשיאים, מוריד מטר ומצמיח אדמה, ועורך שולחן לפני כל אחד ואחד, כלומר אף על פי שאין למעלה ממנו, דואג הוא לכל אחד ואחד, ואנחנו לא זכאים שיהיה רבן גמליאל עומד ומשקה אותנו?

(קידושין ל"ב ב')

פרשת השבוע

ואנכי עפר ואפר י"ח - כ"ז

הוא יהיה השופט. על כך ענה הנער חריף המוח, והרי גם השואל היה סדומי ולכך שאל להיפך.

כל אשר תאמר אליך שמע בקולה
(כ"א - י"ב)

מסופר על הרה"ק בעל התניא זיע"א ואחיו הרה"ק רבי יהודה לייבי רבה של ינוביץ' זיע"א, שהחליטו לנסוע יחד אל המגיד הקדוש ממעזריטש זיע"א. בעל התניא ביקש רשות מו"ג הרבנית לעזוב את הבית למשך שמונה עשר חודשים, והיא הסכימה. אחיו רבי יהודה לייב לא קיבל רשות מו"ג להיעדר מהבית לתקופה ארוכה, למרות זאת קם ונסע בלי רשותה. שני האחים הקדושים קנו סוס ועגלה ונסעו יחד. אך לא הרחיקו לנסוע ונשברה ידידת האופן. משעלה בידם לתקן את גלגלי המרכבה, עד מהרה נפל הסוס ומת. אמר בעל התניא לאחיו, כל התקלות והעיכובים שמונעים את הנסיעה, מתרחשים בגלל שלא קיבלת רשות לנסוע, לכן אין עצה אחרת, אלא שתשוב אתה לביתך ואני אמשיך במסע לבדי.

מסופר על הרה"ק רבי חיים רפפורט זיע"א רבה של לבוב, שחילוקי דעות היתה קיימת בינו לבין הבעל שם טוב הקדוש זיע"א. באחד הימים בעת שישב רבי חיים לבדו בבית המדרש והגה בתלמודו, נכנס פנימה אדם אורח, ורבי חיים קידם את פניו בברכת שלום, ואז שאלו רבי חיים מי אתה? השיב האורח, אנכי עפר ואפר. ומי אתה ומה אתה? שאלו האורח. גם אנכי עפר ואפר השיב רבי חיים. אם כך, אמר האורח, מדוע תשרור מחלוקת בין עפר ואפר? הבין הגאון רבי חיים כי האורח אינו אלא הבעל שם טוב הקדוש, והשיב, אכן אין טעם שתשרור מחלוקת, ומאז שרר השלום בין שני הצדיקים.

האחד בא לגור וישפוט שפוט
(י"ט - ט)

מסופר על הרה"ק רבי העשיל מקרקא זיע"א, שכשהיה נער שאלו אחד בדרך חריפות, מה היתה תמיהתם של אנשי סדום? הלא אצלם היה הכול להיפך, ומן הדין היה שדוקא זה שבא לגור

זמני השבת

פרשת וירא

זמני יציאת השבת

ירושלים: 5:22 ת"א: 5:23 ר"ת: 5:58

זמני כניסת השבת

ירושלים: 4:09 ת"א: 4:23

כי לא ידח ממנו נידח

הרה"ק רבי חיים ברלין גאב"ד מוסקבה זיע"א, בהיותו בערוב ימיו בעיה"ק ירושלים ת"ו, רגיל היה לקרוא בתורה בבית מדרשו מידי שבת בשבתו, כשהוא קורא בנעימות מיוחדת ובדקדוק רב. רבים מבני ירושלים באו להתפלל בבית מדרשו, אך ורק כדי לשמוע את קריאתו המדויקת. כשהיה מגיע שבת חול המועד של פסח, היו נוהרים המון עם לבית מדרשו של רבי חיים, על מנת לשמוע קורא את מגילת שיר השירים בלהט נפש ובהשתפכות אהבה, ובמיוחד כשהגיע לפסוק "הנך יפה רעיתי הנך יפה עינייך יונים" היה קורא בהתלהבות גדולה, ומתמוגג בדמעות שליש. תלמיד קרוב היה לו לרבי חיים ברלין והוא הרה"ק רבי אריה לוי זיע"א, וכפי שהוא עצמו העיד וכתב בזכרונותיו "ואמנם חסדי ד' כי לא תמו, שהרי הנה הופיע מע"כ הגאון חמדת כל ישראל רבי חיים ברלין זצ"ל בן הגאון רבן של ישראל זצ"ל, נתן ד' חניו בעיניו לקרבני ממש כאב את בנו יחידו, ולא זוהי ידי מתוך ידו, הוא קרבני מאד וגם בענוותנותו הגדולה קבע איתי שיעור ללמוד בשעה מאוחרת בלילה, ולפעמים בבוקר, הוא אהב מאד את משפחתי כאב יקר והתעניין במצבנו". רבי אריה לוי כתלמיד קרוב, החליט שנה אחת לשאול את רבו: מהי הסיבה לכך שכשמגיע לפסוק זה מידי שנה בשנה, מתמוגג הוא בדמעות שליש? והלא פסוק זה מתאר כה יפה את האהבה השוררת בין הקב"ה לכנסת ישראל.

הבה אספר לכם את הענין, ענה רבי חיים ברלין: בהיותי רב במוסקבה, נכנס אלי פעם יהודי וביקש לדבר איתי ביחידות, חשבתי לעצמי מי יודע לאיזו צרה נקלע אותו יהודי, עד שמתבייש לדבר בנוכחות אנשים זרים. נכנסנו לחדר צדדי, ומה הופתעתי שכל סודו הכיל הודעה, שאשתו ילדה בן זכר למול טוב, והוא בא להזמיןני למול אותו. רבי חיים ברלין ידוע היה כמוהל מומחה, ובהיותו גאב"ד מוסקבה מל רבים מילדי ישראל. שאלתי כמובן את אורחי הגד נא לי יקירי מה הסודיות שבדבר? הרי רבים מלים את בניהם כדת משה וישראל, ומה יש כל כך להסתיר? להוי ידוע לכבוד הרב השיב לי, שאני גר בסביבה גויית לחלוטין, ואף אחד משכני וממכרי אינו יודע שאני יהודי, אני בעל בית מסחר גדול לצרכי דת

נוצריים, וכמובן שאם יודע שיהודי אני, אאבד את פרנסתי המרווחת. מוסקבה בימים ההם היתה עיר נוצרית אדוקה ומלאה כנסיות, וכמו כן מי יודע אם אין חשש לחיי. ועל כן בבואי להזמין את כבוד הרב למול את ילדי, הנני גם שואל עצה איך אפשר לסדר את הברית, כך שאף אחד לא ירגיש בדבר? כמובן שבמקרה כזה לא היה מקום לחשוב על קיום המצוה בהידור במנין עשרה ובסעודת מצוה כנהוג בישראל, ולכן אמרתי לו שאם הוא יהיה מוכן להיות הסנדק ולהחזיק את הילד על ברכיו, נוכל לסדר את ברית המילה לבדנו ללא נוכחות איש. לא אוכל רבי, השיבני אותו יהודי בבהלה, לב רך לי ולא אוכל להסתכל בפצוע, ואיך אוכל לראות כשימולו את בני הרך, ושוא ירעדו ידי וישמט הילד מחיקי חלילה. שאלתיו עוד כמה פרטים אודות מצבו, מקום דירתו וכדומה, ויעצתיו כך, ראשית עליך לשלוח לאותם ימים את כל המשרתות הנכריות הנמצאות בביתך, שלא יראו מה עושים שם, שנית היות ונמצא בעיר רופא יהודי מנתח מפורסם, שאף רבים מגויי העיר מזמינים אותו, יזמינו א"כ ליום השמיני המיועד להיות נוכח בזמן הברית, ולשכניו יספר שנתגלה בתינוק פגם גופני וזקוק הוא לניתוח קל, ואני אבוא עם הרופא לזמן המיועד, הרופא יהיה הסנדק ואני המוהל, והרופא יוכל אח"כ לבקר כמה פעמים בביתו, לפקח על ריפוי המילה, והכל יבוא על מקומו בשלום.

ביום המיועד בא אותו יהודי להובילני לביתו, יחד עם אותו רופא מנתח מפורסם, עברנו רחובות ואיזורים שבכל שנות ישיבתי במוסקבה לא היתה לי הודמנות לעבור שם, כי לא דרכה שם אף פעם רגל יהודית, הגענו לביתו שהיה מסודר בנוסח אצילים, כשאינ בו שום סימן מסימני היהדות, ובו פסלים למיניהם וצרכי דת נוצריים רבים, סידרנו את הברית כהלכתו, כשהרופא היה הסנדק ואני המוהל, כשנפרדתי ממנו בקשתיו לסור אלי ביום השלישי למילה, כדי להודיע לי מה שלום הילד. לאחר שלושה ימים הגיע אותו יהודי לביתי, ומכיון שחשד בי שהזמנתי אותו לביתי כדי לשלם לי שכר טירחה, הושיט לי שטר של עשרה רובלים. כמובן שסירבתי בתוקף לקבל את הכסף, והוא חשב שאינני מסכים לסכום זה, ועל כן הוסיף על הסכום כהנה וכהנה, שוב סירבתי עד שהצלחתי לשכנעו, שהנני מסרב באמת לקבל שכר טירחה בעד מצוה רבתי זו.

משל ונמשל

גזירת עליון שהוא גבוה מעל גבוה

מאמר המעורר התבוננות באמונת ה', ללא התבוננות רואים רק את המתרחש בעולמנו החומרי, התבוננות מביאה למסקנה שה' הוא המכוון והוא השולט בכל.

משל לאדם המגיע בפעם הראשונה בחייו לתחנת רכבת, רואה שזמן קצר לפני צאת הרכבת לדרכה משמיע אדם מסוים קול שריקה חדה, מיד עם השמע השריקה נראים הרבה בני אדם נחפזים להיכנס אל תוך הרכבת, זמן קצר אחר כך נשמעת שריקה שניה, ואז ממהרים גם אלה שלא הודרו עד עכשיו, יודעים הם שזמן צאת הרכבת קרוב מאד, בהישמע השריקה השלישית כבר נמצאים כולם על מקומותיהם, והרכבת יוצאת לדרכה מבלי להמתין לאף אחד, ואפילו לאדם הנכבד ביותר. עומד לו אותו אדם וצופה במחזה בפעם הראשונה בחייו, הוא מתמלא הערכה כלפי אותו פקיד הממונה על המשרוקית, הוא מחליט כי בודאי הוא המנהיג והמוליך את תנועת הרכבות, לדעתו אין ספק כי איש זה קובע את זמני הנסיעה, על פיו תיסענה הרכבות ועל פיו תעצורנה. ועם מחשבה זו הוא ניגש אליו, נותן לו את הכבוד הראוי למנהלי חברות חשובות, ושואל אותו שאלות על מהלך הרכבות, בעל המשרוקית אינו מבין כלל את פשר הכבוד שנפל בחלקו, הרי מעולם לא כיבדו אותו כל כך, ואף פעם לא נשאל שאלות שרק המנהל יודע להשיב עליהם, לכן הוא פונה אל השואל ואומר לו: את שאלותיך עליך להפנות למנהל הרכבת, עונה לו השואל הלא כבודו הוא המוליך והמביא, פורץ הפקיד בצחוק ואומר לו: אני רק פקיד זוטא שמקבל את ההוראות מגבוה, מנהל הרכבת אינו מסתובב כאן על הרציף עם משרוקית, הוא יושב לו על כורסתו למעלה במשרד, ומשם הוא מעביר את ההוראות לפקידיו, אנו רק המבצעים.

הנמשל: רוב בני אדם טועים, בחשבם כי הסיבות לכל הנעשה בעולם, נהירות ופשוטות להם, למעשה טעות גדולה הם טועים, הסיבה לכל מה שקורה, זוהי גזירת עליון שהוא גבוה מעל גבוה שומר ונסתר ונעלם מעין כל, מה שנראה לבני האדם כסיבה אינו אלא המסובב מאת השם יתברך, כשם שגם בעל המשרוקית אינו אלא המבצע של ההוראות שניתנו לו מגבוה.

(בשם הרה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א)

אז גיליתי לו את כוונתי האמיתית, בכך שהזמנתי אותו לבוא אלי, מאחר ורצוני עז לדעת מה הסיבה שהניעה אותו לקיים את הברית במסירות נפש? למרות שלאחר שיחתי עמו וביקורי בביתו, הנני רואה שאין לו שייכות כלל וכלל ליהדות. לשמע דברי אלו, החלו עיניו זולגות דמעות, ובראש מורכן אמר: יודע אני רבי, שהתרחקתי לגמרי ממקור מחצבתי, ולפעמים לבי עלי דווי, אולם לפי מצבי אינני יודע אם כבר אוכל לשוב בתשובה שלימה, וכאן החל לבכות בדמעות שליש זמן רב, לאחר שנרגע קמעא המשיך ואמר: אני חושב כמו כן שבני זה הרך הנימול, יהיה כתוצאה ממצב זה רחוק עוד יותר ממני מיהדות, שכן אני לכל הפחות בצעירותי גדלתי בבית הורי כיהודי לכל דבר, אולם בני הרי לא יכיר כלל שום סימן של חיי יהדות, אבל בכל זאת הרי יתכן אמנם שבאופן מפתיע ביותר, בני זה כשיגדל יודמן שיכיר חיי יהודים ויהדות, ואולי יתעורר בו הניצוץ וירצה להיות יהודי, על כן אינני רוצה לחסום בפניו את הדרך לשוב למקור מחצבתו, דבר שיקרה אם לא יהיה נימול, על כן התאמצתי בכל כוחי שתהיה הדרך פתוחה לפניו, ויוכל בקלות לשוב למקור מחצבתו.

כשהגיע רבי חיים ברלין לסיום הסיפור, החל שוב מתרגש עד לדמעות והוסיף ואמר: במאורע זה התפרש לי מאמר חז"ל על הפסוק הנ"ל "הנך יפה רעיתי הנך יפה עינייך יונים" שהייתי מתקשה להבינו בכל ימי חיי, חז"ל דרשו את כפילות המילים "הנך יפה" כך, הנך יפה לפני החטא והנך יפה לאחר החטא, והדבר בלתי מובן כלל, מה היופי שלאחר החטא? אולם במאורע הנ"ל התבהר לי כוונתם של חז"ל, והתשובה היא בסיפא דקרא "עינייך יונים" אחת מסגולותיה הטבעיות של היונה היא, שאינה מתרחקת מקינה מרחק כזה שלא תדע את דרכה חזרה, ואת זה אנו למדים מסוגיא בגמרא (מסכת בבא בתרא דף כ"ג) וזהו מה שאמרו חז"ל, הנך יפה לאחר החטא, סיים רבי חיים ברלין, בן ישראל אף על פי שחטא והתרחק מרחק רב כל כך ממקור מחצבתו, בכל זאת עדיין מפנה ראשו לאחוריו ומשתדל במסירות נפש שלא יאבד דרכו לגמרי בחזרה לקינו, ואם לא הוא, אז לכל הפחות זרעו יוכל לשוב ליהדות, וזהו השבח של "עינייך יונים".

פילולא דצדקיא

מעשה היה ברבינו בעל הט"ז
זיע"א, שבא אליו איש אחד וביקש
ממנו שילווח לו שקל אחד, לא היה
ברשותו של הרב שקל, ולקח את
גביע הכסף שהיה מקדש בו על
היין, ונתן לו שיעביט אותו ויקח בו
שקל בהלוואה, וכשיביאו לרב
משכורתו בערב שבת יפדנו. הלך
האיש ולווח על הגביע שני שקלים,
כשהרב קיבל משכורתו שלח שקל
לפדות הגביע, אמר לו: האיש לווח
שני שקלים, שמח הט"ז ואמר וודאי
היה איש זקוק לשני שקלים, אלא
שהיה מתבייש לבקש, ואילו היה לי
שקל במזומן הייתי מלווהו לו והיה
איש חסר שקל.

מסופר על יהודי שהגיע לעיירה בעלזא באישון לילה, פנה לביתו של הרה"ק רבי ישכר דב זיע"א (יומא הדילולא כ"ב מרחשון) בראותו שהאור דולק שם. היה בטוח שיש מבני הבית אנשים שְׁעָרִים ויוכלו לארח אותו עד שיעלה עמוד השחר. להפתעתו פתח הרבי בעצמו את הדלת. וכאשר ראה אותו נתמלא שמחה: **האם כבר אכלת משהו?** שאל הרבי ברכות. היהודי ענה בשלילה. והרבי טרח בעצמו אל המטבח להכין לו ארוחה. כאשר ראה הרבי שהחסיד מרגיש שלא בנח, הפיס את דעתו: **מצווה כה חשובה של**

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

P6422112@gmail.com